

MLADI ZNANSTVENICI – DR. SC. PETAR PRELOG

Društvo ne koristi dovoljno stručnost povjesničara umjetnosti

Osnovno područje znanstvenog istraživanja studioznog i pedantnog Petra Preloga jest hrvatsko moderno slikarstvo, odnos umjetnosti i nacionalnog identiteta, refleksi povijesnih avangardi u hrvatskoj umjetnosti. Znanstvenik je to koji na najbolji način nastavlja obiteljsku tradiciju posvećenu znanosti i humanistici, koja seže od pradjeda povjesničara Milana Preloga, djedova brata nobelovca Vladimira Preloga do djeda povjesničara umjetnosti i utemeljitelja Instituta za povijest umjetnosti Milana Preloga.

Kakva je danas u Hrvatskoj društvena pozicija povijesti umjetnosti i koliko se polaže na istraživanje i proučavanje u okviru te humanističke znanosti?

– Općenito, može se zaključiti da društvena pozicija povijesti umjetnosti nije zadovoljavajuća. U vremenu obilježenom recesijom i pokušajima štednje na svim razinama, pa tako i u znanosti, humanistička se znanstvena područja – kojima pripada i povijest umjetnosti – doživljavaju kao ona koja troše sredstva za istraživanja, ne pružajući pritom rezultate koji bi mogli biti konkretno mjerljivi u okviru prinosa gospodarstvu i ekonomskom razvoju. Tako se i u prijedlogu Zakona o znanstvenoj djelatnosti, koji je tijekom ove godine izazvao prijetnje unutar znanstvene zajednice, govori o općoj potrebi komercijaliziranja istraživanja, pri čemu humanističke znanosti od takvih težnji mogu imati najviše štete. Pritom se malo vodi računa o tome da su stvaranja novih znanja u humanističkim i društvenim znanostima upravo ona na koje se ne smije zaboraviti u kontekstu cjelokupnog društvenog razvitka, jer predstavljaju jedan od ključnih temelja identiteta pojedinog suvremenog društva. Nadalje, znanje i stručnost povjesničara umjetnosti ne koriste se dovoljno u osmišljavanju kulturnih i ostalih javnih politika, kao na općoj, tako i na lokalnim razinama. Stoga se gotovo svakodnevno suočavamo s pokušajima devastacije baštine i prostora širom Hrvatske, od Zagreba do Dubrovnika, pa je struka primorana reagirati često, ponajprije putem Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske i njegovog Odbora za baštinu i prostor. Nažalost, stručna i savjetodavna pomoć povjesničara umjetnosti najčešće se ne prihvaća, a donesene političke odluke idu na ruku onima koji ne vode računa zaštići prostorne i arhitektonske baštine, već su isključivo pod utjecajem ekonomskih i drugih partikularnih interesa.

Koji su osnovni problemi s kojima se suočavate vi i vaši kolege znanstvenici?

– Konkretno, znanstvenici s Instituta za povijest umjetnosti imaju doista primjerene uvjete za rad, od tehničke opremljenosti do

pomoći stručnih službi koje im pomažu pri istraživanjima. Upravo zahvaljujući takvom ustroju Instituta – s arhitektonskim odjelom, fototekom, dokumentacijskom službom i najboljom stručnom knjižnicom za područje povijesti umjetnosti u Hrvatskoj – mislim da nije pretjerano reći da se institutski znanstvenici

nalaze u odličnom radnom okružju. Naravno, postoje problemi s financiranjem kompleksnijih istraživanja, koja ponajprije uključuju opsežan rad na terenu. Također, financiranje izdavanja znanstvenih publikacija – časopisa, zbornika, studija i monografija – posljednjih je godina znatno smanjeno, pa je na taj način i bitno ograničena mogućnost komuniciranja rezultata istraživanja.

Koliko hrvatska povijest umjetnosti korepondira sa svjetskim trendovima?

– Hrvatska je povijest umjetnosti izrasla na temeljima Bečke škole povijesti umjetnosti, njezina se metodologija nije bitno mijenjala posljednjih desetljeća, pa možemo o njoj govoriti kao o tradicionalnoj. To prije svega podrazumijeva koncentraciju na istraživanje umjetničke baštine unutar nacionalnoga kulturnog prostora. Takvo usmjerenje je razumljivo, jer je riječ o bogatom, još uvijek nedovoljno istraženom materijalu koji može pru-

žiti odgovore na mnoga identitetska pitanja, kojima se svaka manja kulturna sredina mora baviti. Slična orijentacija na vlastitu umjetničku baštinu prisutna je i u zemljama srednje i istočne Europe. Naravno, kontekstualizacija, tj. potreba usporedbe s magistralnim umjet-

BIOGRAFIJA Angažiran i u društvenim aktivnostima

Dr. Petar Prelog rođen je 1972. u Zagrebu. Magistrirao je 2002. godine na poslijediplomskom studiju povijesti umjetnosti, a 2006. doktorirao povijest umjetnosti na matičnom fakultetu. Godine 1998. zaposlio se u Institutu za povijest umjetnosti na radnom mjestu znanstvenog novaka, u suradničkom zvanju mladog asistenta. U okviru znanstveno-istraživačkog programa Instituta za povijest umjetnosti radio je na nizu tema vezanih uz povijest hrvatske umjetnosti 20. stoljeća. Autor je niza tekstova objavljenih u znanstvenoj i stručnoj periodici te nekoliko predgovora kataloga izložaba suvremenih hrvatskih umjetnika. Sudjelovao je na nizu domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova. Autorski potpisuje brojne izložbe. Član je Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske. Od 2006. do 2010. bio je član Upravnog odbora toga društva, a od 2010. dopredsjednik.

ničkim kretanjima i mogućnost uključivanja u njih ono je što pri takvim istraživanjima treba posebno imati u vidu. S druge strane, trendovi u povijesti umjetnosti engleskoga govornog područja, ali i drugdje u zapadnoj Europi, svjedoče već duže vrijeme o želji za sagledavanjem problematike umjetničkog stvaralaštva neovisno o nacionalnim granicama ili kulturnim regijama te mogućim ograničenjima tradicionalne povijesti umjetnosti, najčešće s polazišta širokog teorijskog polja vizualnih ili kulturalnih studija. U tom smislu, podrazumijevaju se i multidisciplinarna istraživanja, kojih nama nedvojbeno manjka. Međutim, ne možemo reći da se hrvatski povjesničari umjetnosti uopće nisu doticali mnogih tema koje trenutno prevladavaju u znanstvenoj zajednici na globalnoj razini. U tom će smjeru svakako trebati ići, ne zaboravljajući pritom temeljnu zadaću proučavanja i interpretiranja nacionalnog umjetničkog korpusa.

Jesu li se metodologija povijesti umjetnosti i pristup proučavanju umjetničke baštine promijenile od vremena utemeljenja Instituta za povijest umjetnosti i koja je njegova zadaća danas?

– Institut ove godine slavi pedesetu obljetnicu osnutka i njegova se temeljna zadaća – proučavanje, znanstvena obrada i valorizacija spomenika i umjetničkih pojava na nacionalnom kulturnom prostoru – nije mijenjala. U tom smislu, on i dalje predstavlja središnje mjesto povijesno-umjetničkih istraživanja u Hrvatskoj. U prvim su desetljećima rada istraživanja u najvećoj mjeri bila posvećena izučavanju razvoja povijesnih naselja i prostorne organizacije. Danas Institut raspolaže kadrom sposobnim za kompleksna istraživanja svih povijesno-umjetničkih razdoblja, od srednjega vijeka do suvremene umjetnosti. Osim toga, Institut je postao središnjim mjestom stručnog nakladništva u Hrvatskoj: izdavač je dva stručna i jednog znanstvenog časopisa te niza monografija i zbornika znanstvenih skupova.

Koliko su nove tehnologije, internet prije svega, promijenile i utjecale na povijest umjetnosti?

– Nove su tehnologije utjecale na povijest umjetnosti koliko i na ostale humanističke discipline. Prije svega, dostupnost podataka, zahvaljujući digitalizaciji arhivske građe i stručne literature je veća. U skladu s time, i načini prezentacije rezultata znanstvenih istraživanja su bolji i raznolikiji. O mogućnostima brze komunikacije i razmjene mišljenja s kolegama ne treba ni govoriti...

Je li postojeći obrazovni sustav za mlade povjesničare umjetnosti adekvatan ili nešto treba mijenjati?

– Sudjelujući proteklih nekoliko godina u izvođenju nastave na Akademiji likovnih umjetnosti i Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu stekao sam dojam da se bolonjska reforma negativno odrazila na studij povijesti umjetnosti. Nedostaje vremena za stjecanje dubljeg uvida u pojedina povijesno-umjetnička razdoblja, pa dodiplomski studij slični svojevrsnom ubrzanom tečaju. S druge strane, uvođenje izbornih predmeta pokazalo se kao dobar put za isticanje pojedinih tema ili problema kojima se, u doba moga studiranja, nismo stigli baviti. Danas u Hrvatskoj postoje četiri studija povijesti umjetnosti – uz zagrebački tu su i oni u Rijeci, Zadru i Splitu – pa je neosporna činjenica da interes za studiranje povijesti umjetnosti i dalje postoji. Poseban je problem zapošljavanje mladoga kadra u struci. Tu situacija, razumljivo, nije blistava.

Ivica Buljan